

I 2 W

1 6 0 5

✓ 00/19.

ms. Nr. 296.

Gesner, Jul. (Zug disputations)

—(46) Hoe, M.

K. IV. 31.

Rupertus Niesing accepit
Jacobo Tappia.

comptur 1.13.7

PRO SECUNDA
PARTE EXAMINIS CON-
CILII TRIDENTINI REVEREN-

DI ET CLARISSIMI VIRI, DN. D.
MARTINI CHEMNITII

DISPUTATIO TERTIA

complectens & examinans
capita,

- I. De Opere Operato.
- II. De Charactere.
- III. De Ministris Sacramentorum.
- IV. De Intentione.
- V. De ritibus in administratione Sacramentorum,

Quam

Deo tri-uno annuente & favente

Sub Præsidio

SALOMONIS GESNERI,

S. S. Theol. D. & Profess. in Academia Witeb.
Publ. ventilandā proponit, ad 17. diem Febru-
arij in Templo Arcis Electoral.

DAVID REVZIVS Rostochiensis.

WITTEBERGÆ

Typis Meisnerianis, Anno 1603.

REVERENDIS ATQVE
EXCELLENTISS:

VIRIS.

Dn. ANDREÆ VVENCELIO.

Dn. VALENTINO SCHACTIO.

Dn. DAVIDI LOBECHIO.

SS. THEOLOGIAE DOCTORIBUS CLARISSIMIS

*In Inclytis Marchionum & Megapolitanorum
ACADEMIIS*

PROFESSORIBUS DIGNISSIMIS

*ECCLESIAE IESV CHRISTI PA-
STORIBVS VIGILANTISSIMIS*

Dominis meis Præceptoribus, & favoribus, omni ob-
servantiâ suspiciendis, colendis:

*hanc συζήτησιν, partem ἀνακεφαλώσεως Chemniciani
examinis continentem,*

grati animi monumentum

reverenter

dat

dicat

consecrat

David Reuzius Rostochiensis.

THESIS I.

Peciosum, & probe coloratum oportet adhibeat fucum, quicumq; monstrum aliquod commendare & exornare cupit: Sic non immerito in hoc Canone VII, & precedentibus, Tridentini Conciliabuli Parastate, speciosos quosq; fucos & pigmenta depromunt, quibus monstrum suum, OPUS OPERATUM exornent, & picturarum rationum calamistro crispent & proferant.

II.

Principio igitur in hac συζητήσει, quam Deo triuno ἀγω-
νάζομεν διουκίτην auspiciamur & deducimus, quibus modis, opus suum operatum colorare & formare conentur, dispiciemus. II. Auctoris nostri vestigijs insistentes, quid de Characterere nugentur detegemus, III. Quid de Sacramentorum Ministris, IV. De eorumq; attentâ Intentione somnient, excutiemus. V. Et tandem quid de ritibus in Sacramentorum administratione apud Pontificios receptis sit sentiendum, declarabimus.

III.

DE PRIMO.

Ad definiendum opus operatum varias adferunt Scholastici opiniones & sententias, alterque alterius insaniam curare non raro intendit, ut videre licet in Groppero & alijs, qui ab insulsâ dogmatis hujus feditate rectius sentientes abhorrent, Scholasticorumq; Doctorû sententias obelo transfodiunt, & ad limam revocant.

IV.

Dicunt enim illorum disputationes de Opere operante, & operato nihil aliud voluisse, quam veritatem Sacramentorum, non esse ex merito, seu dignitate Ministri operantis; sed ex mandato, operatione ac potentia Dei instituentis estimandam: Et opinione operis operati omne meritum accipientis ab esse-

Et u Sacramentorum excludi; ita ut Sacramentorum veritas non ex fide suscipientis pendeat, nec ab eâ Sacramentum ἐνέγγαια suam mutuetur. V.

Verum σοφὸν ἢ διὰ φάσμακον νοσῶντι ἐπ' αὐτῶ λόγος: Si enim hoc sub opere operato vellet Pontificij, facili operâ lûs dirimeretur, nec quicquam desideraremus, quam ut ab inconvenienti sermonis genere linguam vindicarent, & mentem tenerent. VI.

Longè aliter Scholastici olim senserunt; nec sanè reliqui Pontificij hoc volunt, quando pro dogmate Operis operati diglantur, & sub verbis illis exoticis, longè aliud monstrum factum & nutritum, Ecclesia obtrudunt. VII.

Quare opera precium erit, ut eorum sententias paulò altius repetamus, atq; ex proprijs illorum scriptis, quid sibi velis Operis operati opinio eruamus, & demonstremus. VIII.

In hoc namq; communiter omnes Scholastici conveniunt; Quod Sacramenta Veteris legis ratione operis operantis; non verò operati justificarint: Nova legis verò Sacramenta ratione operis operati justificent. IX.

Per opus operans intelligunt, quando in adultis Sacramenta suscipientibus, bonus motus, seu devotio interior accedit, atq; sic ipsam fidem opus operans nominant; iam vero opus operatum huic opponunt, & perfectionem externi operis, sine motu interno id esse dicunt, & gratiam illud conferre, eo ipso quod opus istud, puta Sacramentum, exhibetur, existimant: adeò etiam, ut præter exhibitionem signi, foris oblatis, non requiratur bonus motus interior in suscipiente, sed sufficiat, ut suscipiens non ponat obicem, peccatum mortale, vel eius propositum. Bonaventura lib. 4. distinct. 1. quest. 5. Gabriel Biel lib. 4. dist. 1. quest. 3.

Idem

X.

Idem etiam Petrus de palude in 4. sententiarum dist: 1. quest: 1. sentit, ubi Sacramentorum Veteris ac Novi faderis collationem instituit: Inquit enim istud non valere, si dicatur opus operatum non esse à Sacramento, sed à Deo in Sacramento, vel cum Sacramento: quia ita Sacramentum Novi faderis, non distaret à Sacramento Veteris: quia oportebat etiam in Veteri lege dispositionem in parvulis à Deo fieri: unde concludit, quod Sacramenta Nova legis ex opere operato gratiam causent, & justificent.

XI.

Licet verò nonnulli hanc opinionem de opere operato paulò aliter disputent, variasq; rimas, quibus evadant scrutentur: tamen hac communis Scholasticorum sententia causam decidit; Et inveterata Vulgi opiniones à Doctorum proloquio dependentis, abundè testantur, quomodo doctrina illa de opere operato in Papatu olim tradita, hætenus accepta, & hucusq; retineatur.

XII.

Externam enim exhibitionem & susceptionem Sacramentorum, se egregiè in salutis negocio animatos existimant, sibiq; praeclare prospectum; fiat interim quicquid velit ac possit de fide ac pœnitentiâ.

XIII.

Frivolum hinc quoq; erit Gropperi sophisma, quo lectorum oculos & animos fascinare, & in re manifestam turbare adnititur: Nam cum duplex Scholastici opus operans statuatur; unum in ministro celebrante, seu administrante Sacramentum; alterum verò in illo, qui Sacramento utitur, suscipiens bonum motum interiorem, devotionem ac fidem; atq; utriq; opus operatum alio atq; alio respectu opponant; callidè illud Sophista dissimulat, atq; altero tantum illud, quod est in ministro celebrante opponit; & inde nos accusat, quasi Scholasticis illata sit injuria dum perhibemus, eos à salutari usu Sacramentorum, fidem sive bonum motum interiorem sequestrare.

A. 3

Hinc

XIV.

Hinc etiam futilis & vana est Alphonsi exceptio, qui, dum universa pestilentia Tridentina cathedra, omnes omnium Scholasticorum disputationes & opiniones, de opere operato, qualescunq; tandem sint, probat & confirmat, non vult voti Pontificia Ecclesia tribui, si quid unus, alterve privato spiritu scripsit & disputavit.

XV.

Nam quod mentione operis operati non intelligi velint, Sacramentorum veritatem & efficaciam non pendere ex Ministri sive dignitate, sive indignitate: sed potius per nova legis Sacramenta ex opere operato, ita conferri gratiam, ut non opus sit fide illam gratiam recipere, ex collatione Canonis duodecimi & octavi luce clarius apparet.

XVI.

Interea mendacium maxime insidiosum committunt: Nostra enim Ecclesia in posteriori parte Canonis imprudenter impudenterq; affingunt, quasi hanc tueretur sententiam: solam fidem divinam promissionem respicientem, absq; usu verbi & Sacramentorum ad gratiam consequendam sufficere: atq; interim opinionem operis operati à scholasticis traditam in apricum proferre & detegere erubescunt, utpote gladium exhibituram, quo portentum hoc doctrina jugularetur.

XVII.

Quæ veròstrarum Ecclesiarum sit sententia, diversum plane testificans, in præcedenti disputatione, quando sextus Canon ad normam sacre Scripturæ examinatus fuit, liquido apparet: quibus hanc invictissimam demonstrationem superaddimus: Promissionem scilicet gratiæ, quæ ad sacramentum annexa est sacramentis, adeo fidem requirere, ut sermo auditus non prosit, nisi eorum fidei, qui audiunt sit commixtus, & ab illâ utiliter ac salutariter accipiatur & applicetur Heb. 4. v. 2.

XVIII.

Hæc itaq; de operis operati descriptionibus, de quibus, quid
fidei

fidei Christianæ sentiendum jam videbimus. Primum dogma illud novum & spurium esse, minimeq; in Ecclesia receptum, ipsa verborum forma satis indicat: nihil enim de eo nobis Christus, ipsiusq; Apostoli, nihil purior, & jurata sincera Ecclesie antiquitas tradunt & confirmant.

XIX.

Nec est quod $\Phi\epsilon\acute{\alpha}\sigma\epsilon\omega\varsigma$ sive vocabuli novitatem solummodo ridiculè excuset Bellarminus tom. 2. lib. 11. cap. 1. quasi arx controversie in eo sita esset, quod contra regulas Grammaticorum OPERATUM passivè accipitur: Non enim lis est de verbis, sed de sensu, qui sub illorum involucre Ecclesie obtruditur. Nos enim docemus, suo loco relictis Grammaticorum regulis, rem ipsam Canoni scriptura repugnare, & contra regulas Spiritus S. esse, quod à Pontificijs docetur, Sacramenta N. L. ex opere operato prodesse. Ac si hac in parte grammaticas solummodo leges violaret, possemus usurpare & amplecti illud Augustini, quo Jesuita novitatem illam excusat: Melius ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant populi.

XX.

Quod verò Pontificij videri volunt, quasi sententiam jam dudum Augustino receptam retinerent & propagarent, oscitantiam suam negligentem produnt, quod nō satis Augustini verba percipientes, ea malè torqueant & explicent.

XXI.

Quando .n. Augustinus contra Donatistas lib. 3. cap. 14. tradit, non interesse cum de Sacramenti integritate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus sit ille, qui Sacramentum accipit, licet plurimum intersit ad salutis viam, non tamen interim ad Sacramenti questionem: fieri enim posse, ut homo integrum habeat Sacramentum, & fidem perversam, quam sententiam quoq; inculcat lib. 5. cap. 8. & lib. 4. cap. 15. Hac & similia minus accurate perpendentes Scholastici, finxerunt, non tantum ipsum Sacramentum, verum & gratiam & virtu-

tem

tem Sacramenti accipi & haberi sine fide ab impenitentibus & incredulis: Cum tamen Augustinus satis accuratè ubiq; distingat, inter ipsum sacramentum, & sacramenti virtutem, eamq; distinctionem ut apprimè necessariam iterum atq; iterum inculcet lib. 1. cap. 25. contra Cresconium. Et contra Epistolam Parmeniani lib. 2. cap. 6.

XXII.

Similiter, cum Augustinus inquit Epist. 25. Parvulus etiam si fidem non habeat in cogitatione; non ei tamen obicem contraria cogitationis opponit, unde Sacramentum eius salubriter percipit: Hanc sententiã heteroclitico suo intellectu Pontificij arripientes, ex eã regulam generalem fecerunt: Ad accipiendam gratiam sacramentorum in salutem, non necessariam esse fidem, vel bonum motum cordis interiorum: sed sufficere, ut non ponas obicem, peccatum nempe mortale, vel eius propositum, quod obicem indignant.

XXIII.

Deinde commentum hoc de opere operante in sacramentis, quæ actiones sunt Dei, per quas gratiam suam, quam fide vult accipi, offert & exhibet, nostri operis, & quidem operati opinionem intrudit; adeo etiam, ut increduli sine fide, per externum Sacramentorum usum accipere & habere gratiam fingantur: atq; sic neglecto fidei motu interno, externus usus sufficiat, opusq; nostrum id omne sarciat, & recompenset, quod in fide salutari desideratur.

XXIV.

Deniq; non servat monstrosam hoc dogma apostolicam ὑποτιτῶσιν ὑγιαίνοντων λόγων quã Paulus flagitat 2. Tim. 1. v. 13. Ut qui credat, & baptizatus sit, salvetur; qui verò non credat condemnatur. Item baptizare & ablue peccata tua in nomine Iesu Act. 22. v. 16. Et qui indignè manducat, iudicium sibi manducat 1. Cor. 11. v. 29.

Eß

XXV.

Est quidem Sacramentorum, secundum institutionem admini-
stratorum vis atq. efficacia longe maxima, eam verò vel ex operis
nostri dignitate suspendere, vel magicâ aliquâ incantatione Ele-
mentis adscribere, impium & blasphemum esse dicimus.

XXVI.

Vi enim Sacramenta vim suam ex sola institutione Salvatoris
nostri Iesu Christi obtinent: ita ijs duntaxat illa obtingit, qui bene;
hoc est fide, sacramentis utuntur.

XXVII.

Gravissimis igitur scripturae testimonijs ethnicus hic error con-
cutitur & prosternitur; quæ ad salutarem usum in omni Sacramen-
to fidem necessario requiri demonstrant Marc. 16. v. 16. qui credi-
derit & baptizatus fuerit. Actor. 8. v. 37. Si CREDIS toto corde, li-
cet tibi baptizari Ioh. 3. v. 18. Rom. 1. v. 16. Hebr. 4. v. 2. Matth. 3.
v. 6. 1. Cor. 11. v. 28. Rom. 14. v. 23. Hab. 2. v. 4. Heb. 11. v. 6.

XXVIII.

Hinc etiam Augustinus tractat: 80. in Ioh. Vnde ista tanta
virtus aquæ, ut corpus tangat & mentem abluat, nisi faciente ver-
bo; non quia dicitur, sed quia creditur, & alibi inquit: Sacramenta
non quia sumuntur, sed quia creduntur sanctificant. Vnde vulga-
ris illa regula: Non Sacramentum, sed fides Sacramenti justificat.

XXIX.

Tandem hoc quoq. patet: Cum Sacramenta Evangelij promif-
sionibus sint addita tanquam sigilla; consequens omninò erit, ut
quemadmodum promissionem fide accipi necesse est: Ita quoq. in
usu Sacramentorum fides accedat oportet, quæ promissionem Evan-
gelij de gratiâ itidem intueatur & amplectatur.

DE SECVNDO.

XXX.

Sequitur jam alterum commentum de Characterè indelebi-
li, peraquè ut prius nugatorium, recens & incertum, Scriptura &
orthodoxæ antiquitati prorsus ignotum; cuius quidem auctoritatè,
si ex fulmine anathematis Capitolini, quo monstrum illud dogmatis
succinctum est estimare velimus, devoti illud adoremus oportet, &

B

dictum

dictum factū Babylonie Meretricis edictū acceptemus: sed rectius
Verbo Dei animati & confirmati, brutum illud fulmen videmus,
quod superveniente oris divini spiritu incassum redditur & dissi-
patur.

XXXI.

Verum dispiciamus quid hac de re vanitate vaniores nugen-
tur: Gabriel dissertationes de Characterē Scholasticorū in unam
quasi summam comprehendens distinct: 6. quest. 2. in 4. sentent.
ait; Sicut hominibus certi status, quandoq; certus ornatus tribui-
tur, vel signum in veste, vel corpore, quo cognoscuntur esse illius
status sive sectæ: Ita etiam per Sacramenta quibus homo ponitur in
certo statu, imprimitur immediatē à Deo quoddā spirituale signū
in anima suscipientis sacramentorum, quo cognoscatur suscipiens
esse in tali statu.

XXXII.

Describitur autem Character ille, quod sit signum spirituale,
à Deo solo anima impressum in susceptione initerabilis Sacramenti,
manens indelebiter de lege communi. vel esse signum impressum
anima, quod est præviū gratiæ in susceptione Sacramenti initera-
bilis. Item, esse quandam potestatem spiritualement, ad agendum vel
recipiendum aliquid in Ecclesia.

XXXIII.

Characteri huic multa & varia tribuuntur, dicunt esse signum
gratiæ inexistentis, si non ponatur obex. 2. Esse signum configura-
tivum seu assimilativum Christo, quia per ipsum habens chara-
cterem familiæ Christi adscribitur. 3. signū dispositivum ad gra-
tiam Sacramenti gratiam facientem. 4. signum distinctivum, ab
alijs Characterem non habentibus. 5. Esse signum rememorative,
per quod suscipiens reducit in memoria Sacramenti suscepti. 6.
Signum obligativum, ad observantiam divinæ legis: sicut habitus
religionis obligat portantem ad observandam legem illius ordi-
nis.

XXXIV.

Talem Characterem, qui præterea est quasi indelebile aliquid
in animâ, reddens sacramentū, per quod imprimitur initerabile
per tria Sacramenta Baptismum scilicet, Confirmationem & Ordi-
nem imprimi dicunt: ita tamen ut ordinis Character sit sextuplex
specie

specie, atq; ita Characterum numerus ipsam Septenarium Sacra-
mentorum numerum superet & anteveriat.

XXXV.

Atque ut ardua est & magni momenti materia, sic etiam ar-
duas & vehementes disputationes parit, quando de indelebilitatis
causa, & quidditate eius queritur, unde nec dum satis constat, an
sit relatio, an verò qualitas absoluta, & in quâ specie qualitatis.

XXXVI.

Neque de subiecto omnibus satis constat, in quo poni & dari
Character iste debeat: dum quidam eum in Essentiâ anima, quidam
in potentiâ, eâq; cognoscente, nonnulli verò in potentiâ volente collo-
cant, rem tam illustrem planè obscurant, ipsiq; illum tanquam non ens
ab omni subiecto removere videntur, ut nusquam appareat, qui u-
biq; queritur.

XXXVII.

Sed jam quomodo hunc suum Characterem probent videbi-
mus: i. argumentum Gabrielis ducitur ab Ingenua confessione &
concessione, quod vocabulum Characteris in hac significatione &
sensu, nec in scriptura, nec in vetustis Ecclesiasticis Scriptoribus
exstet: Imo quod nulla ratio necessaria demonstret, nec evidens au-
toritas Patrum probet talem characterem ponendum esse, ut cum po-
suit synagoga malignantium, eiusq; stabilimentum Tridentina Pa-
trum rasorum colluvies.

XXXVIII.

Alterum argumentum Scholasticorum ducitur à semel accepti
baptismatis stabilitate: habet enim hoc baptismus, (uti volunt) vi
hujus impressionis characteristica, ne semel oblatus iterari possit:
Verum hujus rationis futilem falsitatem refellit ipse Gabriel, quan-
do respondet: Initerabilitatis Sacramentorum principalem ratio-
nem, non esse Characteris impressionem, sed solam divinam insti-
tutionem: Vnde etiam minus manifestum est characterem esse, quam
Baptismum non posse iterari: hoc enim à tempore institutionis ba-
ptismi fuit certum, illud verò ne hodie quidem evidenter constat.

XXXIX.

Tertia ratio palmaria videtur esse, atq; sola sufficiens, qua au-
toritatem Characteri conciliet, eumq; pratorio edicto catholicum
proclamet; Quod nimirum Innocentius tertius de impressione cha-
racteris

raeteris in baptismo loqui videatur. Spectanda sanè & veneranda
unius auctoritas, quæ opinionem Scripturæ & veteribus ignotam,
necario & impudente conatu toti Ecclesiæ obtrudere non erubescit.
Et nisi Innocentiij istius nocētissima vita, ac facta satis innotuissent,
ex hoc solum ungue facile Leonem metiri possemus: nec tantū ejus
auctoritas valet; quin etiam verba ipsius aliter intelligi possint, ut
Gabriel respondet.

XL.

Quartam insuper Gabriel, licet hæcenus scholasticorum pro-
bationes rejecerit, rationem pro Charactere addit; eamq; ab infalli-
bili determinatione Ecclesiæ, quæ in his errare non præsumitur
quæ fidei sunt, deducit: Cum enim videt posse obijci: Theologum
nihil ponere debere, cujus necessitas nō ex fide appareat, ita respon-
det: Credita quacunq; probantur, aut ex scripturâ, aut per deter-
minationem Ecclesiæ, etiamsi illud non determinatè habeatur in
scripturâ, quia Ecclesiæ nō potest errare in his, quæ fidei sunt. Quia
verò opinio de Charactere ne quidem Ecclesiæ determinationem
certam & expressam habet, respondet ulterius: Quod Theologus
possit aliquid ponere, tanquã probabile, quod consonum sit scriptu-
ræ, & determinationi Ecclesiæ, licet non possit evidentè & neces-
sariò deduci ex his, quæ sunt fidei.

XLI.

Respondemus autem priorem probationem falsâ hypothesi esse
superstructam: Quantum enim errarit Ecclesiæ, quam ille notat,
& adhuc cotidie erret in negotio fidei, magis in proclivi est, quàm
imber, cum pluit: nec est nostri instituti illud inculcare, quod satis
superq; ab orthodoxâ Ecclesiâ probatum. Ad alteram quod attinet,
respondetur; cum nihil, quod de charactere somniant Pontificij,
scripturæ sit consonum, nec quo ad sensum, ne dum quo ad literam
in eâ inveniatur, Theologum in eo nihil probabile ponere posse
aut debere, secundum illud Deut. 4. v. 2. & 12. v. 32. Non adde-
tis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Esa. 8. v. 20.
Apoc. 22. v. 18. Matth. 15. v. 13. Coll. 2. v. 8.

XLII.

Præter illas rationes, moderni purpurata meretricis Babilo-
nia Spurij Iebusitæ, etiam scripturæ auctoritatem huic profano &
plumbco

plures dogmati obtendunt, ut videre est apud Bellarminum lib. 2. de Sacramentis cap. 20, ubi aureum textum 2. Cor. 1. v. 21. Qui unxit nos, Deus est, & qui signavit nos, & dedit pignus Spiritus; ut & Eph. 1. v. 13, & 4. v. 30. sed quis fidelium manifestam Sophisticam, quam in eiusmodi dictis committit lebusita non animadvertit? solet enim scriptura ejusmodi Metaphoris, nihil aliud quam ipsum Spiritum sanctum notare, quem modò signum, modò unctionem, modò arrham indiget, ut etiam Eph. 1. & 4. patet, ubi ob signati Spiritu Promissionis sancto dicimur.

XLIII.

Quare verò hanc tam recentem, tam incertam, futilem & lubricam doctrinam commenti sint, hæc ferè causa videtur: Quia fingunt lapsis post baptismum non esse amplius utile & ratum fœdus illud gratiæ, in quod per baptismum recepti fuerant, quia dissolutum & fractum sit: Quare ad secundam tabulam, nostram scilicet contritionem & satisfactionem esse confugiendum, ut per illam ex pelago perditionis, ad salutis portum enatemus; sicut etiã decretum de pœnitentiã ostendit. Sed quam impia & blasphemæ hæc sit Pontificiorum sententia in explicat. Can. 11. de baptismo ostendetur, ubi vera fundamenta doctrine de non iterando baptismo simul demonstrabuntur.

XLIV.

Veram proinde Ecclesiam, à dubiã illã & fallaci opinione de impressione characteris, alieniorem esse decet, utpote quæ doctrinæ fundamentum, cuius certitudo propter conscientiarum consolationem omninò est necessaria, labefactat & tollit. Quod enim baptismus legitime juxta Christi institutionem collatus non iteratur, non impressioni characteris alicuius gratum ferendum; sed ex fœdere gratiæ divinæ ἀκινήτως estimandum, cuius divini fœderis vigore, gratiæ & misericordiæ suæ Deus januam perpetuò in hæc vitã sinit esse apertam, in verã penitentiã per fidem ad eam redeuntibus. Ier. 3. v. 12. 22. 2. Tim. 2. v. 13. Mal. 3. v. 6.

DE TERTIO.

XLV.

De Ministris porrò Sacramentorum ubi legem dicunt Patres

Tridentini initio occurrit, quàm insidiosè & nefariè Lutheri sententiam mutilarint, ex libello illius de captivitate Babylonicâ excerptam, ut nimirum eo pacto doctrinam Lutheri inperitioribus suspectam redderent, quasi quemvis Christianum promiscuè sine legitimâ vocatione ad verbi Ministerium, & Sacramentorum administrationem in Ecclesiâ admitteret, omnemq; divinum & humanum ordinem perturbaret & subverteret.

XLVI.

Opera itaq; precium erit, quæ Lutheri sit sententia primò dispicere; & deinde quid contra eam Pontificij sentiant demonstrare.

XLVII.

Contra Anabaptistarum furias & sectas graviter & orthodoxè Lutherus docuit; Christum claves, sive Ministerium verbi & Sacramentorum tradidisse & commendasse toti Ecclesiæ: non autem ita, ut quisq; suo arbitrato, & privatâ temeritate, sine legitimâ vocatione ministerium illud arriperet & usurparet: sed postquam desijt immediata vocatio, mittat Deus Ministros verbi & Sacramentorum per vocationem & Electionem Ecclesiæ, juxta verbi sui præscriptum: Ita ut summa potestas Verbi & Sacramentorum sit penes Deum. Deinde Ministerium penes Ecclesiâ, per quâ Deus mediatè vocat, ebigit & mittit Ministros. Tertio deniq; penes illos, qui à Deo per Ecclesiâ legitimè electi & vocati sunt, ut penes Ministros, quibus mandata est usurpatio seu administratio ministerij verbi & Sacramentorum.

XLVIII.

Contra hanc sententiam meretriciam frontem sublevarunt, nec dum rubrem induentes fastum demittunt Pontificij: miram enim tyrannidem Mirris Episcoporum, & rasis detonsisq; verticibus Sacrificulorum arrogant, quando persuasione corporalis unctiois, rasura, vestium &c: laicos, tanquam Porcos & canes, præ se contemnunt: imò sub hoc prætextu quidvis in verbo & Sacramentis, quasi prætoriam potestate accincti mandant, decernunt, mutant & addunt: Et quidem etiam Opus operatum h. e. integritatem & efficaciam Sacramentorum magnâ ex parte in charactere constituent, quem inordinatione imprimi nugantur: Et ne cætera Eccle-
siae

407
sua membra quicquam contradicere audeant, vel tacito gemitu de hoc sacrilegio dolere: Ecclesiam reliquam nullam planè habere potestatem in verbo & Sacramentis impiè clamant.

XLIX.

Quin etiam obliquè quasi in id digitum intendunt: Neminem etiamsi legitime juxta præscriptum verbum DEI ab Ecclesia electus & vocatus sit; nisi ab Episcopo aliquo unctus & rasus sit, ullam habere potestatem in verbi & Sacramentorum administratione; imò Sacramenta ab illis administrata, non esse vera & efficacia.

L.

Quæ sententia, arrogantia & superbia pseudocatholicorum certissimum τειμήσιον, ut in Ecclesiam iniqua & minus ferenda; ita merito à Luthero notata & reprehensa fuit, & jam ab orthodoxis pariratione rejicitur & damnatur.

LI.

Quemadmodum enim Christus Luc. 22. v. 25, Paulus 2. Tim. 2. v. 24, Et Petrus 1. Pet. 5. v. 2. gubernationem Ecclesie in his terris monarchicam esse pernegant; Ita nec electio Ministrorum Monarchica esse, aut ex arbitratu unius, aut aliquorum pendere potest.

LII.

Ad ipsam verò sententiam hujus Canonis decimi quod attinet, clarè respondemus: Quicumq; existimant cuivis Christiano promiscuè sine peculiari & legitima vocatione, permissam esse potestatem usurpandi & exercendi ministerium Verbi & Sacramentorum in Ecclesia, eos jure & merito damnari: Vim enim inferunt regula divina, quomodo prædicabūt, nisi mittantur Rom. 10. v. 15. Et currebant nec mittebam eos, Jer. 23. v. 21.

LIII.

Hanc regulam ut sacramentam rectè servamus, sic quoq; inter illam, eiusq; exceptionem rectè cum orthodoxa Ecclesia distingvimus, & in necessitatis casu rerum circumstantijs inservimus. Sicut etiam hanc limitationem adijcimus: etiamsi in vocatione Ministri defectus aliquis deprehendatur, non tamen idcirco sacramenta ab illo administrata vim suam amittere. Quandoquidem verbum etiam ab hypocritis prædicatum Phil. 1. 15, est & manet potentia

potentia Dei ad salutem omni credenti: Rom. 1. & Dei sermo per se est vivus & ενεργητικος, Eb. 4. 12.

DE QVARTO.

LIV.

His jam expeditis ulterius videndum erit, quid de Ministrorum circa Sacramentorum administrationem Intentione Pontificij firmient: Nec sanè de titivilitio aliquo Plautino fiunt concertationes, quando de Intentione disputatur; sed de re magna, & de consolatione, qua conscientijs inprimis est necessaria agitur.

LV.

Summa & cardo hujus disputationis in eo vertitur: Virum sc: fides veritatem & efficaciam Sacramentorum querere & constituere debeat, in veritate Dei Instituentis & in virtute Dei promittentis, & juxta promissionem in actione Sacramentorum operantis: An verò divina illa veritas & virtus ab hominis Ministri cogitatione, fide & intentione sit suspendenda.

LVI.

Priorem sententiam, ut orthodoxa Ecclesia sacrarum literarum auctoritate edocta sanctè amplectitur, & pro affirmatâ tuetur: Ita pro posterioris sententiæ auctoritate heterodoxa Papicolarum congregatio, tanquam pro aris & focus pugnat & digladiatur.

LVII.

Antequam verò nostræ assertionis fundamenta, & quæ Scriptura sit sententia exponamus, paucis prius videbimus, quæ veteris Ecclesiæ de hac questione auctoritas, quæ Augustini modesta εὐνοχῆ, quæ mediæ ætatis disputationes, & quæ tandem recentiorum opiniones, fidei certè & salutis certitudini periculosissimæ.

LVIII.

Ad puriorem Ecclesiæ antiquitatem quod attinet, ignorat illa prorsus periculosam, & impiam hanc opinionem: quod sc: Sacramentum non sit verum & efficax, si Minister malitiosè subtrahat interiorem suam intentionem, etiamsi in actione seu administratione formam institutionis seruet.

LIX.

Augustinus quoq; lib: 7. cap: 53. ubi de Baptismo nonnullas
questiones

409.
questiones in utramque partem disputat, pro solita sua verè christi-
ana modestia, usque adeò ex Institutionis veritate & certitudine,
non ex hominum sive dantium sive accipientium, quacunq; vel
qualitate vel intentione, vult censendam esse Sacramentorum ve-
ritatem & integritatem, ut ne quidem de mimica seu joculari acti-
one pronunciare ausit.

L X.

Longobardus quidem illam questionem de joculari & ludi-
cra baptismatione; ut cum aliquis in balneum, vel in flumen in no-
mine Trinitatis mergitur, ita disputatam Sapientibus adseverat,
ut visum fuerit non esse baptismum, cum non intentione baptizan-
di illud geratur. Interim tamen Intentionem de ipso actu bapti-
zandi, non de fine & effectu baptismi intelligit; nec aliud vult,
quam institutionem esse servandam, ut sit verum Sacramentum,
uti ex subjuncta Augustini sententia manifestò apparet. Nam in-
tentio duplex est: Vera interna, altera externa. De interna in ani-
mo & mente sive baptizantis, sive baptizati non laborandum esse
contra Pontificios statuimus. Sed externa intentio, quæ nihil aliud
est, quàm ipsa fœderalis actio in conspectu Ecclesie sic expedita, ut
Deus illam instituit, ad integritatem Sacramenti necessaria est.

L X I.

Non enim hoc vult institutio Baptismi, ut fiat vulgaris ali-
qua lotio, vel quæ ex professo nihil aliud sit, quam vel ridiculus
lusus, vel mimica subsannatio, vel profanatio institutionis cum
verborum recitatione; sed requiritur, ut peculiaris instituatur a-
ctio, & quidem illa, quam Christus instituit. Quid verò in corde
de illa actione sentiat is, qui administrat baptismum, hoc ad veri-
tatem sive integritatem baptismi non pertinet.

L X I I.

Huic Longobardi sententiæ postea subscribens Innocentius,
similiter statuit ad veritatem & integritatem baptismi, non ne-
cessariò requiri, quid Minister sciat, sentiat vel credat de baptismi
vel substantia vel effectu: Imò si contrarium credat, & existimet
esse deceptionem, baptismum tamen verum esse, modò juxta in-
stitutionem baptizet; & tantum hoc requiri disputat; ut Minister

C

bapti-

baptizans intendat, vel saltem ut appareat, quod velit seu instituat non lavare tantum, sed baptizare.

LXIII.

Scholastici non contenti hac sententiâ, longius in hac disputatione sunt progressi: Docuerunt enim ad veritatem baptismi requiri non tantum institutionis formam; verum etiam Ministri intentionem: eamque non tantum respectu actus baptizandi, ut obiecti, sed etiam respectu effectus baptismi, qui est eius finis & terminus.

LXIV.

Et data hac hypothese tria ponunt, baptismationem, verba, & intentionem: Illaque tria sentiunt simul requiri ad veritatem seu integritatem baptismi, ita ut nullum sine altero sufficiat.

LXV.

Quia verò sentiunt hac ratione omnino dubium & incertum reddi baptismum, malo huic pharmacum miscentes, varias excogitarunt distinctiones, variaque receptacula, quibus illis incommoditatibus mederentur; nunc intentionem specialem, que vult & intendit illud fieri, propter quod institutus est baptismus: modo generalem, que illud intendit fieri, quod Ecclesia, eamque in actualem, habitualem, & virtualem resolvunt, & Ecclesia commendant.

LXVI.

Atque ex hac distinctione dicunt, ad veritatem Baptismi requiri intentionem Ministri, respectu effectus baptismi generalem, & virtualem, faciendi quod facit & credit Ecclesia. Si verò Minister apud se non intendat, quod Ecclesia, sed quod heresis quedam intendit, non esse verum baptismum.

LXVII.

Hiscè varijs distinctionibus conscientiam cum dubitatione reluctantem, non tam relevari, quam intricare, ipsimet fateri coguntur: Cum enim alterius interna cogitatio, intentio atque devotio, mihi nota esse non possit; & illa tamen maximè sit necessaria (juxta pontificios) ad veritatē baptismi; perpetuo certe de baptismo dubitandum, cū periculo longe maximo; imo cū tristissimo salutis animarū dispendio.

LXVIII.

Nec satis tuta est Alensis responsio, quâ baptizandum committi

411.

mitti Ministro suadet, qui non suspectus, sed probatus in fide, nec
ut valde consolatorium illud Alexandri & Thoma accipimus, qui
in illo casu pie posse supponi dicunt, sine praedictio tamen, quod sum-
mus Sacerdos suppleat, quod Sacramenta deficit: omnium potius
tutissimum vera consolationis fundamentum retinemus; ut scili-
cet veritas Sacramentorum, non ex Ministri incerta intentione,
sed ex veritate & certitudine divina institutionis aestimetur.

LXIX.

Litem omnem dirimit Tridentinum Conciliabulum, & quasi
una conclusionis Symplegade omnes sententias comprehendit, spe-
cimen nimirum exhibens eius emendationis, quae sub titulo Conci-
lij per multos annos promissa, & à Christiano orbe expectata fuit.

LXX.

Repetit illud non solum Scholasticorum voces, sed eorum et-
iam opiniones erraticas, non tam argumentis, quam anathematis
crepitu in hoc canone undecimo confirmat: nihil sane, aut parum
spectans, quid Scriptura, quid purior antiquitas, religioque prescri-
bat, dum simpliciter omnia, quaecumque & qualiacumque sunt, quae
modo quolibet in tenebris Papalibus usitata & recepta fuerunt;
unde etiam cunque habuerint originem, sine minima vel suspicio-
ne emendationis & correctionis retineat & stabiliat.

LXXI.

Neque sicco pede praterendum, quare illam de Intentione o-
pinionem tam serio & anxie defendant: cuius rei nulla alia subest
causa, quam ut dubitationem suam sessione VI. Cap. IX. sanc-
tam pingant & fulciant: Et cum in actione Sacramentorum pro-
missio gratiae non in genere proponatur, sed applicetur singulis, qui
Sacramentis vera fide utuntur: Et cum quidem idco instituta sint,
ut illam applicationem ad singulos obsignent, confirment & cer-
tificent: Pontificij vero contra promissiones illas non loqui de me,
aut de te, contendunt: siquidem fidem illi tradunt esse genera-
lem notitiam & assensum historicum, non autem specia-
lem fiduciam. Atque idcirco varios cuniculos agunt, om-
nesque vias rimantur & exquirunt, ut solidam, certam &
firmam illam consolationem, quae credentibus in usu Sacramenti

proponitur, quantum in ipsis labefactent, subruant, & ever-
tant.

LXXII.

Et sic cum veritas & efficacia Sacramentorum ex divina in-
stitutione pendere docetur, fides quoque in usu Sacramentorum con-
solationis & certitudinis portum tutum, anchoram firmam, &
petram inconcussam invenit; Quod animadvertentes, ut infrin-
gant, enervent, & subvertant, fingunt ad veritatem Sacramen-
torum, præter divinam Institutionem, Ministri quoque attentam
Intentionem requiri, ita, etiamsi Sacramenta juxta Christi insti-
tutionem administrantur, si Minister internam suam intentio-
nem vel non adferat, vel subtrahat, ea sint irrita nec efficacia.

LXXIII.

Atque hinc illud doctrina monstrum consequitur; Cum alte-
rius cogitatio & Intentio interior mihi nunquam exposita, aut satis
perspecta esse possit, suspensum dubium & incertum esse & manere,
quicquid fidei ad consolationem in Sacramentorum usu proponitur.

LXXIV.

Hactenus itaque Pontificiorum opiniones vidimus: nunc ut
nostra sententia dilucidior explicatio evadat, hæc due inter se mul-
tum diversæ questiones sunt probe distinguenda; quid nimirum
1. ad veritatem & integritatem Sacramenti requiratur & neces-
sarium sit, 2. Quid à Ministro exigatur, ut quantum ad suam per-
sonam fidelis & bonus, sit quo animo, quâ fide, intentione, & de-
votione, Sacramenta administrare debeat.

LXXV.

Scriptura certè tradit administrationem Sacramentorum, ut
juxta institutionem tractentur, Ministris Ecclesie esse commenda-
tam, tanquam causa Instrumentali Math. 28. v. 19. Marc: 16.
v. 15. Math. 18. v. 18. 1. cor. 2. v. 1. & 4. v. 1. Quare etiam
Ministram, qui animo profano, ludico & irrisorio, negligenti, &
irreverenti Sacramenta tractat, gravissimè peccare non est dubium:
Virtutem vero & operationem, veritatis & efficacie Sacramento-
rum, esse actionem & munus ipsius & solius Dei; atque inde Mi-
nistri vitia, si Sacramenta juxta Christi mandatum & institutio-
nem administrant, non possunt Dei veritatem & fidem evacuare &
irritam

irritam facere Rom: 3. v. 3. 1. Cor: 3. v. 7. Eph: 5. v. 25. 26.
2. Tim: 2. v. 12. LXXVI.

Hinc Deus Pater salvare per lavacrum regenerationis dicitur, Tit: 3. v. 5, 6. Christus mundat & sanctificat Ecclesiam per lavacrum aquae in verbo Eph: 5. v. 26. Et baptismus est lavacrū regenerationis & renovationis non Ministri, sed spiritus Sancti Tit: 3. v. 5. Ioh: 4. v. 5. Luc: 7. 30. Actor: 22. v. 14. 1. Cor: 12. v. 13. Rom: 6. v. 3 Gal: 3. v. 27.

LXXVII

Præterea ex ratione verbi prædicati talem $\alpha\omega\delta\epsilon\epsilon\gamma\eta$ exstruimus: si vox Evangelij, quando ita prædicatur, sicuti divinitus patefacta est, vera virtus Dei est ad salutē omni credenti Rom: 1. etiamsi ille, qui annunciat, vel non deferat vel subtrahat intentionem, Psal: 50. v. 16. Phil: 1. v. 16. 1. Cor: 9. v. 27. Actor: 1. v. 16. Math: 10. v. 47. Quid in pari quoq; ratione visibile verbum, sacramentum dico, veram haberet efficaciam, quando juxta institutionem administratur, etiamsi Minister de usu & fine nihil credat vel intendat, modo in administratione Christi institutionem servet.

LXXVIII.

Quare si quid valoris habet ad salutarem usum Sacramentorū Ministri intentio: non minorijure ea in verbi prædicatione requiretur. Verum propter occultam & exorbitantem intentionem Ministri verum Dei verbum non esse in auditorum animis efficax, ut Anabaptistarum & Donatistarum hæresin resipit; Ita Sacramentorum vim & efficaciam ex Intentione Ministri metiri & aestimare profanum sacrilegium judicamus.

LXXIX.

Sicut autē, quando Evangelicæ prædicationis puritas vitatur & depravatur, jam nō est verum Evangelij, & virtus Dei ad salutem omni credenti Rom: 1. v. 16. Ita quoq; quando in actione, sive administratione Sacramentorum ipsa institutio mutatur, mutilatur ac depravatur, tunc non magis esse verum Sacramentum certum est: Verbum enim institutionis ad Elementum accedens, Sacramentum facit.

LXXX.

Denique hæc quoq; $\alpha\tau\omega\alpha\omega\eta\omega\alpha\gamma\alpha\delta\omega\epsilon\alpha$ ex impia Pontificio-

rum opinione sequuntur; Si nimirum Ministri Intentio ad veritatem & substantiam baptismi requiritur, ut unum baptisma altero sit melius & perfectius: Nam qui à Ministro, maxime intento, baptizatur, perfectius sacramentum necesse accipiat, quam qui à mediocri, non perinde intento, ministro baptismum accipit. Quin & sanctissimorum hominum baptismus suspectus redditur; cum & illi non semper sint aequè intenti, & aliquando in gravissima peccata prolabantur.

LXXXI.

Quæ cum ita sint, rectè cum Lombardo lib. 4. distinct. 5. ex Augustino concludimus, & dicimus, quia justos esse oportet tanti Iudicis Ministros, sint Ministri justis, si volūt: Si autè nō voluerint esse justis, qui sedent in Cathedra Moisis, securos nos facit Magister Christus, de quo Spiritus sanctus dicit; hic est, qui baptizat. Item: Si quis ergò baptizavit ebriosus, homicida, adulter, si Christi erat Baptismus, Christus baptizavit: non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo, per quam mihi dicitur, hic est, qui baptizat.

DE QUINTO ET VLTIMO.

LXXXII.

Vt in aliis, ita etiam in hoc Canone insidiosam astutiam, & inveteratam calliditatem suam Pontificii produunt, dum omnes à quibusvis Sacrificulis quondam excogitatos ritus, receptos & approbatos Ecclesie Catholice indigetant. Et cum non ignorent, quam libertatem Verbum Dei Ecclesie in huiusmodi ritibus concedat, insidiosè addunt, non debere hoc fieri pro lubitu per quemq; Ecclesiarum Pastorem.

LXXXIII.

Fovet autem longè aliud monstrum, & doctrinarum fetus canon iste parturit omniū fatidissimos: Pontificem sc. solum cum cornuta sua, & raso caterva pro libitu posse veteres, & quidem Apostolicos ritus omittere, & in novos commutare: Item Ecclesiam illis à Papa invec̄tis ritibus ita obligari, ut Minister, etiam si formam Institutionis divinae legitime servet, atrociter tamen, & mortaliter peccet, si quos ex istis ritibus adulterinis omitterat; adeo etiam, ut tutius sit & levius Institutionē Sacramenti
divinam

divinè violare, quam supposititias Antichristi ceremonias prae-
tere & negligere: unde deniq. hoc etiam inferunt. In administratio-
ne Sacramentorum majorem habendam rationem rituum, qui ab
hominibus & inventi & recepti sunt, quam ceremoniarum, quae ipsa
filij Dei voce instituta ac mandata: id quod mutilatio Cæna tantum
non clamat.

LXXXIV.

Ut igitur ea, quae in genere ad disputationem de ritibus in admi-
nistratione Sacramentorum pertinent breviter & ordine explica-
re possimus, summa rerum fastigia sequentes annotabimus, 1.
Qui ritus in verbo Dei, utpote auctoritatem habentes, sint fundati
2. Quinam postea à Patribus, & quo consilio introducti, Itemq.
quomodo à primâ origine degenerare ceperint. 3. Quae in Eccle-
sia circa usum ejusmodi rituum Christiana libertatis sit regula.

LXXXV.

Quando itaque controversatur: Virum administratio
Sacramentorum sine certis & peculiaribus quibusdam externis
ritibus fieri debeat? facilis & manifesta est decisio: Ipsa enim
appellatio & definitio sacramenti hoc complectitur, ut adsit ibi vi-
sibile & externum aliquod Elementum, ad quod verbum accede-
re oporteat; & ut tota actio certo modo, & peculiari ceremonia
divinitus instituta peragatur & administretur.

LXXXVI.

Et haec Ceremoniae sive ritus sunt substantiales & necessarii,
& quomodo fieri debeant, certo & manifesto verbo Dei in scri-
ptura exprimitur, & Ecclesia praeformatur, ut eo modo tractentur
& usurpentur, sicut Institutio divina ordinat & praecipit: Et hi ri-
tus nihil aliud sunt, quam ipsius Institutionis executio.

LXXXVII.

Hos quoque ritus Ecclesiam Apostolicam in administratione
Sacramentorum sanctè servasse, non obscure colligitur, ne muta
essent spectacula: sed ut doctrina de substantia, usu & efficacia
Sacramentorum presentibus, & sacramentis utentibus, fi-
deliter ex verbo DEI, lingua ipsis usitata & nota proponere-
tur, atq. ut rectè de legitimâ & salutari Sacramentorum suscepti-
one admonerentur. Act. 22. v. 16. & 2. v. 38. 1. Cor. 11. v. 23. 25. & 1.
Cor. 14.

Cor: 14. v. 12. 19. 26. Math: 28. ver: 19. & 3. v. 6. Iob: 1. v. 25. 36. Actor: 8. v. 38.

LXXXVIII.

Et fundamenta Scriptura ostendit, unde sumi debeant, explanationes, exhortationes, preces, & gratiarum actiones, nempe ex institutione, & ex doctrina de Sacramentis, sicut in verbo Dei traditur, ut gratiam Dei implorare Actor: 22. v. 16. Eph: 6. v. 18. Math. 18. v. 13. usum & efficaciam baptismatis considerare Math. 3. v. 11. Actor. 2. v. 38. 39. fidei confessionem edere, Actor. 8. v. 37. & 2. v. 41. Diabolo, eiusque operibus renunciare 1. Pet. 3. v. 21. Rom. 6. v. 4. 13. Deo pro beneficijs gratias agere Col. 4. v. 2. Luc. 1. v. 68. Eph. 5. v. 20. Nomina infantibus imponere, Luc. 1. v. 59. 60. 63. & 2. v. 21. Compatres adhibere Marc. 10. v. 13. Luc. 18. v. 15. & 2. v. 59. baptizatis benedicere, & salutem à precari Marc. 10. v. 16. Actor. 9. v. 17. Licet autem non prescribat conceptis verbis certas formulas, tamen pro ratione circumstantiarum Ecclesia modò fundamentum servetur, id liberum permittit.

LXXXIX.

Atque hæc sunt quæ in Sacramentorum administratione, Scriptura testimoniū & exemplum retinent; Quorum usus eò citius aboleatur & obliteretur, non solum in eorum locum adulterinas suas ceremonias & theatra spectacula supponunt; verum etiam anathematis ingeminatione, ceu picto angue teritant & damnant eos, quicumque has fucatas & fictas, pro veris illis & nativis non amplectuntur.

LXXX.

Deinde sunt & alij quidam ritus, qui non, ut priores, scriptura vel mandatum vel testimonium habent; sed à viris Ecclesiasticis sunt superadditi, utpote Scriptura cōsentientes, qui doctrinam sacramentorum utiliter explicant & declarant; Et in verbis atque interrogacionibus consistunt; quales sunt Exorcismus, Abrenunciatio, Confessio fidei &c.

XCI.

Neque illos in universum omnes vel abijciendos vel damnandos esse censemus; sed in ijs retinendis libertatem servamus, qua in Scriptura concedit, & in huiusmodi humanis traditionibus, vera

vera

717.

vera Ecclesia semper usurpavit; & illos usurpamus & amplecti-
mur, qui nihil impietatis, vel superstitionis admixtum habent;
quiq; ipsa substantialia sacramentorum illustrant, nec in actionem
plane diversam transformant; nec qui ociosos lusus & theatra
spectacula, sed qui decorem & ordinem Ecclesiasticum, instructi-
onem & adificationem populi, salutaris commonefactione prove-
hant.

XCII.

Denique Regula Christiana libertatis in Ecclesia, in usu tali-
um rituum, in his ferè consistunt: 1. Ne tribuatur illis ritibus spi-
ritualis aliqua efficacia, sine divina promissione: nec illa, qua Sa-
cramentorum sunt propria, ulla ex parte ad ejusmodi ritus seque-
strentur. 2. Ne sentiamus tales ritus integritatem & verita-
tem sacramentorum constituere, vel ad essentiam eorum pertine-
re; sed habeantur pro adiaphoris, & rebus medijs, qua si ad adi-
ficationem utiles esse desinant, & supersticiosam quãdam metamor-
phosi à salutaris fine & usu in abusum degenerent; vel corrigantur
vel mutantur, vel exemplo aenei serpentis 4. Reg. 18. v. 4. abro-
gentur & prorsus tollantur.

XCIII.

3. Nec privata cujusque auctoritas sibi hoc presumat, ut
figat & refigat in his ritibus secundum arbitrium; sed totius Ec-
clesiae consensu & estimatione id fiat, illaque pio exemplo liberta-
tem suam ostendat & tuetur, utque omnia secundum Pauli regu-
lam 1. Cor. 14. v. 40. ἑνοχμὸν ὄντων ἡμεῖς τὰ ἔξω φiant, circumspicere la-
boret. 4. Ne alia Ecclesia propter rituum dissimilitudinem dam-
nentur, nec precipiti iudicio, si in illorum omissione vel receptione
& mutatione libertate sua utantur, macentur.

XCIV.

His ita positis, & scriptura, antiquitatisque purioris auctori-
tate, nec non concessa Ecclesiae libertate comprobatis, manifestum
evadit, quid de ritibus apud Pontificios in sacramentorum usu
receptis judicari debeat. Primum enim ritus isti, non habent
institutionem & mandatum Dei; ideo longè etiam alio, & inferi-
ori loco collocandi sunt, quàm Ceremonie in ipsa divina instituti-
one prescriptae.

D

2. N. 11

XCV.

2. Non caret impietate, & temeritate omnium profligatissima istorum rituum introductio, corrigit enim & carpit divinam institutionem & ordinationem, quasi ceremonia illa, quae in administratione Sacramentorum divinitus instituta sunt, non satis sint idonea vel sufficientes: cum tamen quae in illorum institutione divina Maiestas sanxit, sapientissime & perfectissime constituit: Et quemadmodum illis nihil vult detrahi, ita etiam quicquam addi graviter prohibet. Apoc. 22. v. 19. Deut. 12. Ezech. 20.

XCVI.

Nec ullum habet illud refugium locum, quando pretenditur, per illos ritus ab hominibus additos multa pie & utiliter significari, moneri & doceri: frustra enim colitur Deus, & docentur homines mandatis hominum, omnesque ἐδελοδρησκειας divina Sapientia odit & aversatur Math. 15. v. 9. Esa. 29. v. 13. Marc. 7. v. 7. Esa. 1. v. 12. & 66. v. 3. Et jugum in Ecclesiam reducant, quod neq. nos, neq. Patres nostri portare potuerunt, Actor. 15. v. 10. quicunque figuras Veteri Testamento proprias revocant: cum in novo Testamento quae Christus doceri & moneri voluit, non umbris, sed luce verbi tradi & proponi iussit: inde etiam de verbi, non autem de figurarum ab hominibus inventarum efficacia promissionem habemus.

XCVII.

3. Pontificij ritus plus decori Sacramentorum administrationi adferre, & dignitatem eorum magis amplificare putantur, quam ceremonie, quae Institutione Sacramentorum ab ipso Deo praescripta sunt: cum potius decorem & honorem Sacramentorum, non ex humanis traditionibus, sed ex verbo Dei, & institutione divina aestimare debemus.

XCVIII.

4. Humanorum illorum rituum pompa, multitudo & splendor, Sacramentorum ceremonias divinitus institutas & praescriptas obruit & obscurat, sensus & animos occupat, ut vel nulla, vel exigua eorum ratio, quae Institutionem & mandatum habent servetur.

5. Super-

XCIX.

5. Superadditos illos ritus non permittunt esse signa commanefacientia de doctrina & usu Sacramentorum, in quem finem apud vetustissimos Ecclesie Doctores instituti leguntur. Verum singulis cum Montanistis, peculiarem quandam efficaciam, & spiritualem operationem tribuunt; Imo ipsum baptismum vi sua omni & operatione spoliant, eamque inter ritus ab hominibus excogitatos partiuuntur & distribuunt; id quod in illorum Exorcismo, insufflatione, impositione manuum, unctione, consecratione, seu potius execratione unguenti, Salis, Cerei, & in alijs luce meridianam clarius apparet.

C.

6. Ex eo proinde vulgi persuasio, pari reverentia ac devotione ritus ab hominibus inventos, atque ab ipso Deo institutos & mandatos, ad integritatem, veritatem, & efficaciam Sacramentorum recipit; & sic divina humanis, calum terra, profana sacris, profano sensu miscet, quod etiam supra annotavimus.

CI.

7. Libera horum rituum observationes fuerunt in Ecclesia: neque etiam in omnibus Ecclesijs similes & ijdem observabantur. Et si quando Ecclesia adificationi inservire, parumque momenti ad pietatem alendam habere, ulterius non existimabantur; aut causa, propter quam institui & observari ceperant, vel sublata, vel mutata erat; aut quando ab ipso fine & usu, ad quem initio constituti erant, in superstitionem degenerantes exorbitabant, salutari consilio ac libertate abrogati & omisi fuerunt; ut ex prægustatione lactis, mellis & vini, cujus Tertullianus & Hieronymus meminuit videre licet. Hanc vero libertatem non solum Pontificij, Ecclesia adimunt; verum etiam anathematis determinatione detonant & crepunt, si vel umbra saltem quorumcunque talium rituum, qui in Romana Ecclesia consuetudinis aliquam prescriptionem habuerunt, aboleatur, & superveniente sanioris doctrinae lampade discutatur: etiamsi interea nullam veram observationis causam, nullum salutarem finem, & usum, ad adificationem Ecclesie isti ritus habeant.

Denique

CII.

8. Denique in unū chaos commiscunt recentiora instituta cum vetustis ritibus; & illos rursū confundunt cum divinis Institutis & commentitiā testimonia ex supposititijs scriptis conquirunt, quibus ceremonias, quæ à religiosa antiquitate, ordinis, decori, & ædificationis gratiā institutæ sunt, apostolicis ritibus adæquent, & vel à filio Dei, vel à Spiritu sancto institutas demonstrant, earumq; auctoritatem æquè tam late, æqualique precio, quam à Deo institutarum extendant & venditent.

CIII.

Atque hæc de spurijjs & adulterinis ritibus, multipliciquè Ceremoniarum abusu apud Pontificios dixisse sufficiat; quibus nostram doctrinam, utpote sacrarum literarum auctoritate & testimonijs fundatam opponimus; nosquè in hac cælesti veritate ἱερός καὶ ἀσύλος constanter servari à Deo oramus: Adversariorumq; heterodoxas doctrinarum plantationes, utpote à Patre cælesti non plantatas spiritu oris divini eradicari & extirpari petimus; atque exoptamus.

Ὡς δὲ δ' ὄξα.

99 A 6902

ULB Halle

3

002 064 405

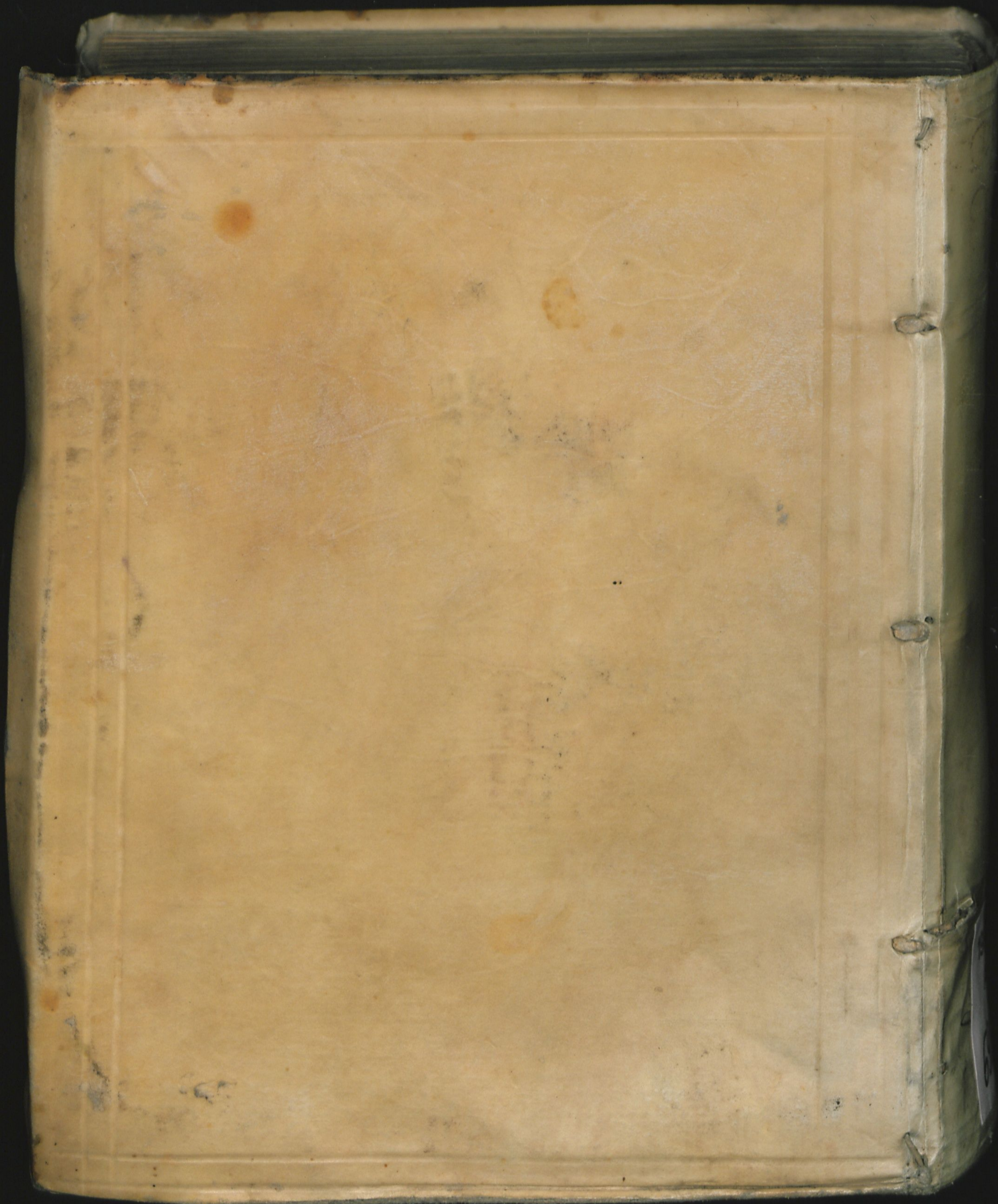

17470c

Retro

VD17

393. 27

CVNDA
MINIS CON-
FINI REVEREN-
MI VIRI, DN. D.
CHEMNITII
O TERTIA

& examinans
ita,

entorum.

tionem Sacramentorum,
tam
nente & favente
residio

S GESNERI,
ff. in Academia Witeb.
onit, ad 17. diem Febru-
Arcis Electoral.

IVS Rostochiensis.

BERGÆ
nis, Anno 1603.

